

جایگاه

مدح و مرثیه

در مکتب ائمه (ع)

نویسنده:

کمال الدین مهدیان (عبدالوهاب)

دارای کارشناسی ارشد از دانشکده اصول الدین

انتشارات محراب

سرشناسه	:	مهدیان، کمال الدین، ۱۳۴۴-
عنوان و نام پدیدآور	:	جایگاه مدح و مرثیه در مکتب ائمه (ع) // نویسنده کمال الدین مهدیان (عبدالوهاب).
مشخصات نشر	:	تهران: محراب، ۱۳۹۷.
مشخصات ظاهری	:	۲۰۰ص.
شابک	:	978-600-8568-16-2
وضعیت فهرست نویسی	:	فیبا
یادداشت	:	کتابنامه: ص [۱۸۷]-۱۹۶.
موضوع	:	مدیحه و مدیحه سرایی اهل بیت (ع) -- تاریخ و نقد
موضوع	:	Laudatory poetry of Ahli-beyt -- History and criticism*
موضوع	:	ائمه اثنا عشر -- شعر -- Imams (Shiites) -- Poetry
موضوع	:	مدیحه و مدیحه سرایی اهل بیت (ع) -- شعر
موضوع	:	Laudatory poetry of Ahli-beyt -- Poetry*
موضوع	:	مرثیه و مرثیه سرایی -- تاریخ و نقد -- Elegiac poetry -- History and criticism
موضوع	:	مرثیه و مرثیه سرایی در ادبیات -- Elegiac poetry in literature*
موضوع	:	شعر مذهبی فارسی -- قرن ۱۴ -- تاریخ و نقد
موضوع	:	Religious poetry, Persian -- 20th century -- History and criticism*
رده بندی کنگره	:	۱۳۹۷/۲۶۱/م BPA
رده بندی دیویی	:	۲۹۲.۰۸۷
شماره کتابشناسی ملی	:	۷۹۶۰۵

انتشارات محراب

جایگاه مدح و مرثیه در مکتب ائمه (ع)

مؤلف: کمال الدین مهدیان (عبدالوهاب)

نوبت چاپ: اول- ۱۳۹۷

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

قیمت: ۳۸۰۰۰ تومان

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۸۵۶۸-۱۶-۲

لیتوگرافی، چاپ و صحافی: کیمیای حضور

تلفکس: ۳۶۶۵۵۰۶۲؛ تلفن همراه ۰۹۳۶۱۴۶۸۶۳۲

email: entesharatmehrab@gmail.com

«کلیه حقوق محفوظ و مخصوص ناشر است»

پیشگفتار ۱۳

چکیده ۱۵

فصل اوّل - کلیات و مفاهیم ۲۷

۱-۱- بیان مسأله تحقیق ۲۸

۱-۲- روش‌های تحقیق ۴۰

۱-۳- فرضیه‌های تحقیق ۴۲

۱-۴- اهمیت و ضرورت تحقیق ۴۳

۱-۵- جنبه جدید بودن و نوآوری تحقیق ۴۶

۱-۶- هدف از تحقیق ۴۷

۱-۷- پیشینه تحقیق ۴۸

فصل دوّم - مطالعات نظری ۴۹

۲-۱- تعریف شعر و شاعری ۵۰

۲-۲- شعر از منظر قرآن ۵۶

۲-۲-۱- اتهام شعر و شاعری ۵۷

۲-۲-۲- رفع اتهام شعر از قرآن ۶۱

۲-۲-۳- قدرت و کارایی شعر ۶۴

۲-۳- جایگاه شعر در فرهنگ اسلامی ۶۵

- ۱-۳-۲- شعر آئینی..... ۷۵
- ۱-۳-۲-۱- تعریف شعر آئینی..... ۷۵
- ۱-۳-۲-۲- تقسیم بندی موضوعی شعر آئینی..... ۷۷
- ۱-۳-۲-۳- سیر تاریخی و ویژگی اشعار آئینی فارسی..... ۸۰
- ۲-۳-۲- تعریف مدح و مرثیه..... ۸۳
- ۲-۱-۳- قدمت شعر مدحیه..... ۸۵
- ۲-۳-۴- قالب شعر مدحیه..... ۸۵
- ۲-۳-۵- شاعران مدیحه سرا..... ۸۶
- ۲-۴-۲- تعریف مرثیه - جایگاه آن در انواع ادبی..... ۸۷
- ۲-۴-۱- جایگاه مدح و مرثیه در اسلام..... ۹۱
- ۲-۴-۲- احیای ارزش های اسلامی..... ۹۲
- ۲-۴-۳- زنده ماندن اهداف و شعارها..... ۹۲
- ۲-۴-۴- القاء اندیشه ظلم ستیزی..... ۹۳
- ۲-۴-۵- گسترش فرهنگ اهل بیت (علیهم السلام)..... ۹۴
- ۲-۵-۲- انواع مرثیه..... ۹۸
- ۲-۵-۱- انواع مرثیه در شعر فارسی..... ۹۹
- ۲-۵-۲- بررسی انواع مرثیه مذهبی..... ۱۰۰

فصل سوم- مدایح..... ۱۰۵

- ۳-۱- معنای لغوی مدح..... ۱۰۶

- ۱-۱-۳- معنی اصطلاحی مدح ۱۰۶
- ۱-۲-۳- مدح کیست؟ ۱۰۷
- ۱-۳-۳- مداحی چیست؟ ۱۰۸
- ۱-۴-۳- استفاده از مداحی اهل بیت (ع) در ترویج اصول قرآنی .. ۱۰۸
- ۲-۳- کاربردها و امتیازات مدح و ستایش در مکتب اهل بیت (ع) ۱۰۹
- ۱-۲-۳- وظیفه و رسالت مدح و ستایش ۱۰۹
- ۱-۲-۳- جایگاه و موقعیت مدح و ستایش ۱۱۰
- ۲-۳-۳- مدح به اهل بیت (ع) با مدح و ستایش ۱۱۰
- ۲-۴-۱- بهذب تقوا با مدح و ستایش ۱۱۱
- ۲-۵-۳- ایجاب معنی با مدح و ستایش ۱۱۱
- ۳-۳- انواع مدح و ستایش از نظر ممدوح ۱۱۲
- ۱-۳-۳- مدح اهل البیت علیهم السلام ۱۱۲
- ۲-۳-۳- مدح غیر اهل بیت علیهم السلام ۱۱۳
- ۴-۳- انواع مدح و مداحی از نظر اجرا ۱۱۴
- ۵-۳- بایدها و نبایدها در مدح و مداحی ۱۱۵
- ۱-۵-۳- بایدهای مداحی ۱۱۵
- ۲-۵-۳- نبایدهای مداحی ۱۱۶
- ۱-۲-۵-۳- پرهیز از غلو و مبالغه ۱۱۶
- ۲-۲-۵-۳- پرهیز از مطالب ذلت آمیز ۱۲۱

۳-۲-۳- پرهیز از خرافه گویی و اشعار کذب و سست ۱۲۲

۳-۲-۴- پرهیز از سبک‌ها و آهنگ‌های نامناسب و مبتذل ۱۲۷

۳-۲-۵- پرهیز از رواج گناه و معصیت با مساله شفاعت ۱۲۷

۳-۶- تطور مدح ۱۲۸

۳-۶-۱- مدح از جاهلی تا معاصر ۱۲۹

۳-۶-۲- مدح در دوره معاصر ۱۳۰

۳-۷- انواع مدح از نظر محتوی و مفهوم ۱۳۰

۳-۷-۱- مدح سببی ۱۳۰

۳-۷-۲- مدح ایجابی ۱۳۱

۳-۸- اهل تسنن و مدح اهل بیت ۱۳۲

۳-۹- مدح اهل بیت (ع) توسط شعرای شیعه ۱۳۳

۳-۱۰- مسئولیت و تبعات مداحی غیر عالمانه و غیر اصولی ۱۳۵

فصل چهارم- مرثی ۱۳۹

۴-۱- معنای لغوی و اصطلاحی رثا ۱۴۰

۴-۲- اهمیت شعر رثاء ۱۴۱

۴-۳- انواع رثاء ۱۴۱

۴-۳-۱- رثاء نزدیکان و عزیزان ۱۴۲

۴-۳-۲- رثاء پادشاهان و بزرگان ۱۴۲

- ۱۴۲ ۳-۳-۴- رثاء جمع تسلیت و تبریک
- ۱۴۳ ۴-۳-۴- رثاء خاندان ابوطالب
- ۱۴۳ ۴-۴- رثاء تطور رثاء
- ۱۴۴ ۱-۴-۴- رثاء در دوره اسلامی و اموی
- ۱۴۵ ۲-۴-۴- رثاء در دوره عباسی
- ۱۴۵ ۳-۴-۴- رثاء در دوره انحطاط
- ۱۴۶ ۴-۴-۴- رثاء در دوره معاصر
- ۱۴۷ ۵-۴-۴- حایگاه مرثیه در فرهنگ شیعه
- ۱۴۹ ۵-۴- رثای امام حسین (ع)
- ۱۴۹ ۱-۴-۵- ویژگی خاص امام حسین (ع)
- ۱۵۰ ۶-۴- رثای حضرت ابوالفضل (ع)
- ۱۵۰ ۷-۴- رثای حضرت زینب (س)
- ۱۵۱ ۸-۴- هدف از اقامه مجلس مرثیه و عزاء از منظر قرآن و ائمه و بزرگان
- ۱ ۱-۴-۸- تعظیم شعائر و اهمیت عزای امام حسین (ع) از دیدگاه
- ۱۵۱ قرآن
- ۱۵۲ ۲-۴-۸- گریه بر امام حسین (ع) از دیدگاه روایات
- ۱۵۸ ۳-۴-۸- حضرت امام خمینی (ره)
- ۱۵۹ ۴-۴-۸- مقام معظم رهبری
- ۱۵۹ ۵-۴-۸- ثواب گریستن و گریانیدن

۴-۸-۶- زنده نگه داشتن حماسه عاشورا با مجالس مرثیه و عزای امام

حسین علیّه السلام ۱۶۱

۴-۸-۷- بیان گریه نظام هستی ۱۶۲

۴-۸-۸- ترغیب شاعران به سرودن شعر و مرثیه ۱۶۳

۴-۸-۹- سفارش به زیارت سالار شهیدان ۱۶۷

۴-۸-۱۰- از عاشورای حماسه تا عاشورای مرثیه ۱۶۸

فصل پنجم - نتیجه گیری پژوهش ۱۷۹

۵-۱- حاصل روش ۱۸۰

۵-۲- خلاصه پژوهش ۱۸۲

۵-۳- پیشنهادات پژوهش ۱۸۳

۵-۴- هدف از پژوهش ۱۸۵

فهرست منابع و فهرست آیات ۱۸۷

فهرست منابع فارسی ۱۸۸

قائمة المصادر العربية ۱۹۴

فهرست آیات ۱۹۷

Abstract ۱۹۹

پیشگفتار

بسم الله الرحمن الرحيم

يا أَيُّهَا الْعَزِيزُ مَسَّنَا وَأَهْلَنَّا الضُّرَّ وَجِئْنَا بِبِضَاعَةٍ مُزْجَاةٍ فَأَوْفِ لَنَا الْكَيْلَ

و تَصَدَّقْ عَلَيْنَا إِنَّ اللَّهَ يَجْزِي الْمُتَصَدِّقِينَ (سوره يوسف، آیه ۸۸)

تقديم به: ساحت مقدس اهل بیت (ع) مخصوصاً حضرت حجة ابن الحسن المهدی (عج) قطب عالم امکان. اکنون که توفیق یافته ام در رابطه با ستایشگری انتم معصومین، صلوات الله علیهم اجمعین مطالبی را جمع آورى و تدوین نمایم ثواب آن را هدیه می کنم به روح پاک پدرم که از مداحان و ذاکران اهل بیت (ع) بود و عالمانه به من امانت تـ خدمت در مکتب اهل بیت (ع) را موهبتی الهی بدانم. در اینجا شایسته است از هم اساتید و بزرگان علم و ادب و اندیشه که راهنما و مشوق بنده بوده اند و در جمع آورى و تدوین این مجموعه مرا یاری داده اند صمیمانه تشکر نمایم مخصوصاً از جناب آقای دکتر علی حسن نیا مدرس دانشگاه و استاد راهنمای اینجانب در همین مجوعه که به عنوان رساله فوق لیسانس ارائه و با درجه عالی در دانشکده اصول الدین تهران ثبت گردید و با سپاس از حضرت آیه الله جلالی خمینی رئیس حوزة علمیه شرق تهران و مولف کتب روایی و جناب سید محمد رضا صالحی کوشا شاعر و ادیب توانا و جناب آقای مهندس علی اصغریونسیان شاعر و خطیب و مولف کتب ارزشمند اعتقادی و جناب حاج علی فیاض ادیب و زعیم جامعه مداحان صبح شنبه در تهران که در امر ویرایش و بررسی متون مساعدت نمودند. در

ضمن مطالب و مباحث این مجموعه در یک دوره آموزشی در مجمع الذاکَرین آل طاهّا و یاسین (ع) و جامعه مداح شمال شرق و جامعه مداحان صبح شنبه تهران و در قالب علوم و مفاهیم قرانی ارائه شده است و جای دارد از همه مسئولین و زعمای جلسات مداحی که مشوق اینجانب در این امر بوده اند تشکر نمایم با توجه به فرمایش حضرت ثامن الحجج (ع) (من لم یشکر المخلوق لم یشکر الخالق) از همه این عزیزان بی نهایت سپاسگزارم مخصوصاً اعزه گرانقدر همچون استاد حاج غلامرضا سازگار شاعرو مداح، استاد حاج م. مطهری حسینی مدیر عامل خانه مداحان اهل البیت (ع)، استاد حاج مهدی آصفی دبیر شاعر و ذاکر ائمه معصومین (ع) جناب استاد حاج یدالله بهتاش سخنران و محقق و مولف کتب مذهبی و حاج اکبر بازوبند مداح پیشکسوت و زعیم جامعه مداح صبح دوشنبه تهران. حاج محمد بازوبند مداح و حاج رضای خالقی مسئول جامعه مداحان شاعران و عترت و حاج حسین شریفی مداح پیشکسوت و همچنین از حاج شمس الدین عبادتی سخنران مجمع الذاکَرین آل طاهّا و حاج محمد کهایوند مسئول بیت الزهرا (س) حاج عبدالله نظری از اعضاء هیات امناء مجمع الذاکَرین آل طاهّا و یاسین (ع) تشکر می نمایم.

و من الله التوفیق-تهران-اردیبهشت ۱۳۹۷- کمال الدین مهدیان (عبدالوهاب)